

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-639423 - I/10/AWO

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 25. XI. 2011

Pan

Marek Sawicki

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ul. Wspólna 30

00-930 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W ostatnim czasie wpływa do mnie coraz więcej skarg rolników, które związane są z interpretacją i stosowaniem art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004r., nr 10, poz. 76). Przepis art. 12 powołanej ustawy dotyczy kwestii wpisu do ewidencji producentów rolnych i nadawania numeru identyfikacyjnego. Zgodnie z treścią art. 12 ust. 1 tej ustawy jednocześnie z wpisem do ewidencji producentów nadaje się numer identyfikacyjny. W przypadku jednak małżonków oraz podmiotów będących współposiadaczami gospodarstwa rolnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy, nadaje się jeden numer identyfikacyjny. Numer identyfikacyjny nadaje się zaś temu z małżonków lub współposiadaczy, co do którego współmałżonek lub współposiadacz wyrazili pisemną zgodę.

Zgłaszający się do mnie rolnicy podkreślają jednak, że przepis ten nie uwzględnia sytuacji małżonków między którymi istnieje rozdzielność majątkowa. Problem ten jest zauważalny również przy rozpatrywaniu skarg określonych beneficjentów przez sądy administracyjne. Sądy administracyjne oddalają bowiem skargi rolników, którzy kwestionują legalność decyzji właściwych Agencji odmawiających im wpisu do ewidencji producentów rolnych i nadania numeru identyfikacyjnego.

W tej sprawie występowałam już kilkakrotnie do Dyrektora Departamentu Płatności Bezpośrednich w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Z odpowiedzi tego Departamentu wynika jednak, iż przepis art. 12 ust. 4 powołanej ustawy nie przewiduje innej sytuacji dotyczącej ustroju majątkowego między małżonkami niż wskazana w powołanym przepisie. Numer identyfikacyjny nadaje się temu z małżonków co do którego współmałżonek wyraził pisemną zgodę. Tym samym, jak zostało wskazane w pismach Departamentu Płatności Bezpośrednich, w sytuacji gdy między małżonkami istnieje rozdzielność majątkowa i gospodarstwa rolne pozostają odrębną własnością małżeńską, numer identyfikacyjny nadawany jest zgodnie z powołanym powyżej art. 12 ust. 4 tej ustawy, albowiem w obecnym stanie prawnym ustawodawca nie przewiduje innego rozwiązania. Ponadto Dyrektor Departamentu Płatności Bezpośrednich podkreślił, że w czasie trwania rozdzielności majątkowej małżonkowie mogą wspólnie nabywać przedmioty majątkowe. Przedmioty te nie będą jednak objęte małżeńską wspólnością ustawową, ale współwłasnością w częściach ułamkowych. Stanowisko to zaś, zdaniem Ministerstwa, potwierdziło również orzecznictwo sądów administracyjnych (kopie pism z dnia 10 czerwca 2010r. oraz z dnia 24 sierpnia 2011 r. w załączeniu).

W tym miejscu należy jednak odnieść się do istoty rozdzielności majątkowej między małżonkami. Ustrój rozdzielności majątkowej polega bowiem na tym, że małżonkowie nie mają majątku wspólnego, a każde z nich ma swój majątek osobisty, którym zarządza i rozporządza samodzielnie, to znaczy bez udziału drugiego małżonka. Samodzielność zarządzania przez małżonka swoim majątkiem dotyczy jego całego majątku osobistego i wszystkich czynności zarządu tym majątkiem. Oznacza to, że na dokonanie czynności zarządu niepotrzebna jest zgoda drugiego z małżonków, ani ten drugi z małżonków nie może sprzeciwiać się dokonaniu takich czynności. Jedno bowiem z małżonków nie ma obowiązku informowania współmałżonka o stanie jego majątku, o wykonywaniu zarządu tym majątkiem i o zobowiązaniach go obciążających. Małżonkowie w tym zakresie nie są również uprawnieni do współposiadania rzeczy należących do majątku współmałżonka ani do korzystania z tych rzeczy (H. Ciepła, B. Czechowicz, T. Domińczyk, S. Kalus, K. Piasecki, M. Sychowicz, *Komentarz do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, Warszawa 2009, s. 319 - 320). Tym samym, powoływanie się przez Ministerstwo na możliwość nabywania przez małżonków między którymi istnieje rozdzielność majątkowa przedmiotów

majątkowych, które będą w takim przypadku objęte współwłasnością w częściach ułamkowych, wskazuje tylko, że ustawodawca konstruując przepis art. 12 ust. 4 powołanej ustawy, nie uwzględnił istoty i charakteru rozdzielnosci majątkowej między małżonkami. Małżonkowie w czasie trwania rozdzielnosci majątkowej faktycznie mogą nabywać wspólnie przedmioty majątkowe, ale jest to ich prawo, z którego mogą skorzystać i w tym zakresie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego odnoszące się do współwłasności w częściach ułamkowych. Natomiast co do zasady i wtedy kiedy nie decydują się na wspólne nabycie przedmiotów majątkowych, nie mamy do czynienia ze współwłasnością ułamkową.

W związku z tym, podkreślić trzeba, że przepis art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, nie uwzględnia sytuacji małżonków między którymi istnieje rozdzielnosc majątkowa. Na dzień dzisiejszy małżonek, który chce się starać o przyznanie płatności dla gospodarstwa rolnego, które wchodzi w skład jego majątku odrębnego, musi mieć pisemną zgodę swojego współmałżonka. W praktyce oznacza to, że jeżeli między małżonkami istnieje rozdzielnosc majątkowa i jeden z nich posiada numer identyfikacyjny, to drugi mimo posiadania majątku odrębnego musi korzystać z numeru identyfikacyjnego swojego współmałżonka (co do tego jeszcze zgoda na piśmie). Tego rodzaju rozwiązanie jest niezgodne z istotą rozdzielnosci majątkowej, w ramach której, na dokonanie czynności zarządu niepotrzebna **jest zgoda drugiego z małżonków**, ani też żaden z małżonków nie może sprzeciwiać się dokonaniu takich czynności.

Nie można również przyjąć, że stanowisko, prezentowane przez Departament Płatności Bezpośrednich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zostało potwierdzone przez orzecznictwo sądów administracyjnych. Sądy te bowiem oceniają wyłącznie kwestię legalności zaskarżonych aktów administracyjnych. Nie zastępują i zastępować nie mogą ustawodawcy w zakresie tworzenia spójnego prawa. Tym samym sąd administracyjny oceniając legalność zaskarżonej decyzji z treścią art. 12 ust. 4 powołanej ustawy, nie może przyjąć, iż decyzja ta narusza prawo materialne. Jest ona bowiem zgodna z treścią art. 12 ust. 4 ustawy i w tym zakresie organy Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa stosują prawo materialne prawidłowo. Sądy

te nie mogą także, przy takiej treści tego przepisu, dokonywać szerokiej wykładni systemowej i funkcjonalnej wywodząc ją z przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Problem bowiem wiąże się nieuregulowaniem tej kwestii przez ustawodawcę przy tworzeniu art. 12 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. W mojej ocenie, w przedstawionym przypadku, zachodzi konieczność podjęcia odpowiednich prac legislacyjnych, które dostosowałyby treść tego przepisu do odpowiednich rozwiązań systemowych.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001r., nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o odniesienie się do przedstawionego przeze mnie problemu.

*Łączę uprzejmie
z poważaniem*

Jeremi Jępcowski